

HA

Miz
Mezeven
1934

Kannad Miziek
ar Vretoned

Feiz ha Breiz

Kelaouenn vizek gant skeudennou
Renet gant an Aotrou PERROT

Koumananchou diouz ar bloaz :		Embannon diouz ar bloaz :	
Breiz	3 lur	1/4 pajenn	150 lur
Frans ha broioù stag outi .	15 lur	1/2 pajenn	275 lur
Evid ar e zo e diavéz bro	20 lur	3/4 pajenn	300 lur
		1 pajenn	500 lur

Pa gemerer da nebeuta pemp Feiz ha Breiz diouz ar bloaz, pep
niverenn a deu da 10 lur hepken

Taolit evez ou an nevezenti :

Evit ma vezo esoc'h eûna pep tra, da **Serignac hepken** eo e tleer kas, hiviziken, kement tra a zeil ouz **Feiz ha Breiz** : *skrivdou, embannou, koumananchou ha paeamanchoù.*

Kemennadurez d'hor c'houmananterien. -War golo an daouzeket **Feiz ha Breiz** a en em gavo gant hor c'houmananterien, o fedimp, da baea, o unan, o c'houmanant raktal, da : *M. le Directeur de FEIZ HA BREIZ, Serignac (Finistère), C. C. 21 802 Rennes*, ha neuze n'o devezo nemed 15 gwenneg vizou evit degas o arc'hant, e lerc'h eur skloed, ma rankfemp karga ar post da vont d'her goulen beteg an ti.

Pemzek dez goude ar gemennadurez-ze, ma ne vez deuet netra d'eomp, e kasimp eur baperenn all d'hol lennerien d'o fedi da baea kenta ma c'hellint. Ne gargimp ket ken ar post da vont da c'houlenn arc'hant ar c'houmananchou beteg an ti, rak re vizus eo evit hol lennerien.

TAOLENN AR MIZ

Miz gouel Sant Yann	227
Kantik Sant Yann	232
Kenavo d'an nevez amzer	234
E amzer ar spont bras e Frans	235
Gerioù tudchenteil Breiz	238
Skoued tiegez Tremazan e Landunvez	240
Skoued Aotronez Penmarc'h e Sant Fregant	241
Kezeg Breiz	246
Ar c'hakouz	249
Mez ha mez	251
Ti ha ti	253
An nao geur clez	256
Perig hag Azilis	256
E bro hor Breudeur Tramor	259
XXIV ^e Gouel ar Bleun-Brug	261
Sent Breiz enoret e miz mae	266
Keltier	266
« Feiz ha Breiz ar Vugale vihan »	268
Divinadennou miz mezeven	270

“ L'ULMINUCINE MOREUL ”

est le dépuratif tonique idéal contre les humeurs, les vices du sang, glandes au cou, faiblesse, la toque des enfants.

Donne aux enfants ce teint frais et rose, indice de la santé.

Parfait pour les jeunes filles dans la période de transformation.

Indispensable aux personnes âgées qui se plaignent de fatigues, douleurs, retour d'âge.

35 ans de ventes toujours croissant sont la meilleure garantie de l'efficacité de ce produit qui a la valeur du public.

Mères de famille, ne vous inquiétez pas, tant que vous donnez de l'Ulmucine à vos enfants, vous les mettez à l'abri d'un grand nombre de maladies, c'est le meilleur préventif de la tuberculose.

Prix : Grand flacon : 29 francs ;

Demi-flacon : 15 francs ;

Petit flacon : 10 francs.

Si vous toussiez, prenez du SIROP CELTIQUE, un de ceux qui sont le plus estimés. Prix : 12 francs.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE
L. JEZÉQUEL

Tenner dent
Loreet gant skol-vedesinerz Paris

A denn an dent bep poan hag a laka dent nevez, war aour
ha war gaoutchouk, hervez ar skouerioù diveza
Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun, e **LESNEVEN**, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e
BRASPARTS hag er **FAOU**. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo
digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue 9 eur beteg kreisteiz, ha da
2 eur beteg 6 eur. Téléphone 0-16.

Yec'hed ar Vugale

Ar "Sirop FERET"

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennoù hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu war-lerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS**,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

Taolennou hon Zalver

Evit dere'hel koun eus jubile bras hon Dasprenedigez hon eus laket hor c'henlabourer mat **Yvon AR FLOCH**, da denna Hor Zalver o paouez tremen, diwar Grist brudet Beauvais, bet kizellet er XVvet kantved, hag e vez miret breman en Trocadero, e Paris.

40 6/m war 32 o deus an taolennou-se ; moulet int war baper teo ha kaer.

E pep ti kristen e lakint ar re o gwelo da bleustri war boaniou Mab Doue.

Eun daolenn evelse, kaset dre ar post, ha goloet mat evit ma ne vezo ket sklabezet en hent, a roomp evit 8 real ar pez. An dousenn : 20 lur.

Goulenn taolennou Hor Zalver ouz **RENER « Feiz ha Breiz »**, Serignac (Finistère). C. C. 21.802, Rennes.

70th BLOAVEZ — N° 6

MIZ MEZEVEN 1934

FEIZ HA BREIZ

MIZ GOUEL YANN

ANN Vadezour eo ar zant bras a zigoras hent d'Hor Zalver da vont etouez an dud, evel ma tigor hent ar gwaz enor d'ar gwaz nevez da vont etrezek e bried : « N'eo ket hen oa ar sklerijenn, met an hini a oa digaset da rei testeni d'ar sklerijenn, ma teuje an holl da gredi drezan! »
Sant Yann, I. 6. 7. 8.

Hon tud koz her c'hare dre ma oa bet karet gant Hor Zalver a embannas e zantelez ; hep par, gant komzou hag a bado keit hag ar bed : « Etouez bu- »

gale ar merc'hed, n'eus ket savet unan hag a vije brasoc'h eget Yann Vadezour. » Sant Vaze. XI. 11

A-raok gwelet traou an douar, Yann en devoa anavezet traou ar baradoz; a-raok gwelet sklerder ar bed-man, en devoa gwelet, dre vuzud, sklerder ar bed-all, ha n'eo ket souez en divije embannet Mab Doue, eur wech ganet, p'eo gwir en devoa hen anavezet ha tridet e kof e vamm gand an dudi en devoa oc'h en em gaout dirazan. Sant Yann eo bet ar brasa eus ar zent; eun hanter-Doue, koulz lavaret; eur zant ker bras ma ne c'heller ket beza brasoc'h egetan anez beza Doue hag hervez Gerson, eur spered kaer a zen hag a oa e penn skoliou meur Paris, breman ez eus pemp kant vloaz, Yann Vadezour en deus kemeret en nenv, a-zioc'h an Elez hag ar Zent, ar gador lezet goulo gant Lucifer e-unan.

An deiz ma tigouez e c'houel, ar bevar war-nugent a vezeven, a veze lezhanvet gouel Nedeleg an hanv hag ar miz m'en em gav ennan a glevan an holl en dro d'in ouz e henvel miz Gouel Yann ken alies ha miz mezeven.

Evel ma fuilh ginivelez eur bugel levenez vras e ti e dud, evelse goueliou ar 24 a vezeven hag ar 25 a viz kerzu, a fuilhe eul levenez santel dre bevar c'horn ar bed kristen hag evel ma vez lavaret atao teir oferenn, gant pep beleg, da c'houel Nedeleg ar goanv, evelse ivez, gwechail, pa oa birvidikoc'h ha lugernusoc'h feiz ar gristenien eget breman, e veze lavaret teir oferenn ivez da c'houel Nedeleg an hanv.

Gouel Yann a zo unan eus goueliou kosa an Iliz; graet e veze, eme zant Augustin, kerkent hag an eilvet kantved, da lavaret eo kant vloaz bennak a-raok ma veze graet Gouel Nedeleg Hor Zalver d'ar 25 a viz kerzu.

Ar geriou sant ha santez hag a roer breman da leshenvel an dud varo hag a greder a zo digouezet er baradoz n'eo ket bet implijet etouez ar gristenien a-raok ar pevare kantved ha setu aze perak e lavared hag e leverer atao gouel Yann ha nann gouel sant Yann hag an dra-ze ivez c'hoaz a zo eun testeni hag a ziskouez splann pen-gen abred e oad bet staget en Iliz da enori embanner bras ar binijenn.

Gouel Nedeleg ar goanv a zigouez pa vez an deiz en e verra hag o vont da astenn; gouel Nedeleg an hanv pa vez an deiz en e hirra hag o vont da verraat ha brao e kouezont o daou p'eogwir evel a lavare sant Yann diwarbenn Mab Doue : « Hen a die kreski ha me bihanaat! » Sant Yann. III. 30.

An Iliz ha ne glask diskar netra, er bed-man, nemed ar pezh a zo fall, he deus laket gouel Nedeleg Yann Vadezour ha gouel Nedeleg Hor Zalver da goueza d'an dervezion ma rae ar bayaned o goueliou kaera en enor d'an tan ha d'an heol.

Hep tan, penaos a gav d'eoc'h e c'helle beva an dud ha nag a dalvoudegez a c'heller da denna anezan pa ouezer e c'houarn evel m'eo dleet.

C'hoari o deveze hon tud koz o kaout tan gwechall pa rankent lakat eur vaz koat kalet da drei war eun tamm koat boukoc'h ken na deuent da domma an eil diouz egile hag an tan da gregi enno. Ha penaos tremen heb an heol a deu da domma ha da laouennat an dud ha da zarevi an eostou?

N'eo ket souez eta e vije deuet hon tud koz, pa oant c'hoaz payaned, gand an nebeud a anaoudegez o devoa, da ober doueou eus krouadurien evelse hag a rae kement a vad d'ezo, hag eteo Nedeleg ar goanv ha tantad Nedeleg an hanv o deus doare da veza ar pezh a jom eus ar goueliou a raent en enor d'an tan ha d'an heol; tamm ha tamm an Iliz a zo deuet a-benn da lakat ar gristenien da c'houeza an daou dan-ze en enor da zant Yann ha d'Hor Zalver, deuet er bed-man evit beza sklerijenn ar bed :

*An heol ne vez morse mantellet gand an noz
Hag a skleray dalc'hmat liorzou ar baradoz!*

E tantad gouel Yann e kaver c'hoaz, breman, meur a dra hag a verk e veze c'houezet en amzer goz en enor d'an heol, tad ar sklerijenn.

Er C'hap, eme an Aotrou Carguet (1), endro d'ar bern kounent savet evid ober an tantad e vez eur c'hele'h graet

(1) - Bulletin de la Société Archéologique du Finistère, année 1898, page 375.

gant nao maen hag hanvet kelc'h an tan; an tan a vez laket da gregi er bern e nao lec'h dishenvel hag e tu ar zav-heol eo e vez laket da gregi da genta; dal ma vez krog mat ar baotred yaouank gant kefou-tan hag ar merc'hed yaouank gant louzaouenn sant Yann a ra, beb eil, teir gwech nao zro d'an tantad; ar merc'hed yaouank a zoubl skourrou o louzaouenn a-uz d'an tan en dra ma ra ar baotred yaouank tri gele'h gand o c'hef-tan. Ar merc'hed pa zistroent d'ar gêr a stage, a-ispilh ouz an treust, louzaouenn sant Yann a dlie goude beza bet suilhet evelse ouz tan an tantad kreski ha bleunia hep douar hag hep dour.

E Goueled-Leon ar baotred ivez o tizrei eus an tantad a zigas ganto eun eteo da deurel er puns hag an dra-ze a vez graet da c'hlanan an dour a zo ennann; ar merc'hed, evel re ar C'hap, a zigas ganto ivez d'ar gêr, eus an tantad, louzaouenn sant Yann benniget.

E arvorioù Plougerne, ar baotred yaouank a denn bouhadou gwrizioù yeot hir eus an trêz maro ha goude beza laket an tan enno, o zroont a-uz o fenn en eur redek ar maeziou.

N'eo ket hepken dre dantajou eo e vez enoret sant Yann; enoret e vez ivez, e pevar c'horn Breiz-Izel, dre bardoniou eus ar re gaera, e kement lec'h m'en deus eur chapel pe eun iliz (1), evel e Sant-Yann Balanant, e Plou-vian; e Sant-Yann, e Plougouvenel; e Sant-Yann, e Sant-Nouga; e Sant-Yann, e Plougastel; e Sant-Yann-Trolimont; e Sant-Yann-Brevelay; e Lanneanou, e Lanuhon, ha dreist-holl e Sant-Yann-ar-Biz, e kichenik Plougasnou.

Eno ema, aboe ar bloaz 1437, — 500 vloaz a vezo, a-benn tri bloaz aman, — ar biz a ziskouezas Hor Zalver

(1) - E parrez Plougerne, e Chapel-Krist, — na d'iusa hano roet da zudiusa lec'h a oufed gwelet, — pardon sant Yann a vez darempredet atao, petra bennak ma 'z eus kant vloaz abaoe m'eo bet lezet ar chapel da goueza en he foull : ar maen-aoter, torret dre an hanter, ar groaz hag ar feunteun a jom c'hoaz, dre eno, evel tes-tou eus an amzer dremenet.

pa lavare sant Yann d'e genvroiz : « Setu aze Oan Doue, an Hini a lamm pec'hejou an dud ! » Eno ema an iliz a lakeas sevel hon Duk mat Yann V, er bloaz 1440 hag a voe peurzavet, gant profou hon Duhez Anna, a deuas di da bardona, er bloaz 1505, ha kensakret d'an 18 a viz du 1513, gand an Aotrou de Gringnault, eskob Landreger.

Gant gouelioù ar pempet kantved ma virer biz Yann Vadezour e Breiz-Izel, hag a zigouezo hep dale eo dleet d'ar Vretoned anaout gwelloc'h buhez Embanner bras ar binijenn ha mont niverusoc'h da bardona d'an iliz kaer savet, en e enor, e Traon-Meriadec, gant feiz hon tadou koz.

Buhez sant Yann a veze diskleriet war leurennoù an teatr gand ar c'hoarierien gwechall; er bloaz 1763, Glaoda ar Bihan, o chom en Dannot, e parrez Pluzunet, e Bro-Dreger, a adskriv eur pezh-c'hoari koz, war ZANT YANN VADEZOUR, a zo breman e leordi ar Vro, e Pariz. (Fond celtique, n° 49).

E Stival, e Bro-Wened, an Aotrou Thomas Cauvin, en eul lizer d'an Aotrou de la Rue, a lavar beza gwelet c'hoari wardro ar bloaz 1810, eur pezh hag a dlie beza kollet a-benn breman, diwarbenn SANT YANN-VADEZOUR DIBENNET (1).

Tostoc'h d'eomp an Aotrou Gwilhou, person Penmarc'h, a savas e ziviz kaer SANT YANN HAG HE-RODEZ a c'hell beza diskleriet, aes a-walc'h, gant hor strolladoù c'hoarierien da c'hortoz ma teuo eur skrivagner all bennak da zével eur pezh brasoc'h ha splannoc'h war ar zant ha ma n'eo ket patron Breiz, evel ma 'z eo patron ar C'hanada, en deus da vihana, en hor bro muioù a filhored hag a filhorezed eged e bro all ebet er bed.

Y.-V. FERROT.

(1) - Cf. « Mélanges bretons et celtiques », p. 31.

◆ Kantik Sant Yann ◆

EM-BANNER BRAS AR BI-NI-JENN, HIRIO, SE-LAOUIT HOR PE-DENN - SANT YANN, KARET OC'H BET GANT HOR ZALVER, C'HOUI 'ZO PRO-FET, C'HOUI 'ZO MER-ZER!

DISKAN

Embanner bras ar binjenn,
Hizio, selaout hor pedenn, — sant Yann,
Karet oc'h bet gant Hor Zalver,
C'houi 'zo profet, c'houi 'zo merzer.

I

Etouez bugale ar merc'hed,
Biskoaz ne 'z eus ket bet kavet, — nikun,
A ve brasoc'h eget sant Yann,
Jezuz hen lavar e-unan.

II

Yaouankik c'hoaz el lec'hioù gouez
Oc'h bet kaset gand an Elez, — sant Yann,
Pell diouz an dud, tost da Zoue,
C'houi 'jomas pur korf hag ene.

III

Na rust eo bet ho pinjenn,
Kroc'hen kanval, en ho kerc'hen, — sant Yann,
Biskoaz na gwin, na tamm bara ;
Gwrizioù c'houero evit beva.

IV

Dre nerz ho mouez eil Elias,
An dezert holl a dregernas, — sant Yann.
Kals pec'herien 'deuas d'ar Jourdin,
O skei. gant keuz, war o feultrin.

V

Setu Jezuz, Salver ar bed,
O tont da veza badezet, — Jezuz,
En eur grena e skuilhjoc'h dour,
War benn ho Mestr, Yann-Vadezour.

VI

Ma krenit dirak Mestr ar bed,
Dirak an dud, ne grenit ket, — sant Yann,
Tavit, tavit, tud digaloun.
Ar profet bras n'oar ket kaout aoun.

VII

« Selaou. Herodez, te 'ra fall,
« Dere'hel ganez pried eun all, — selaou,
« Warnout ha warni, hep dale,
« E pouezo dourn justis Doue! »

VIII

Eur wreg gant e merc'h danserez
A reas d'eo'c'h hu koll ho puhez, — sant Yann.
Malloz d'an dans ha d'ar visou,
Gwad hag ifern ouz o seuliou.

IX

War eur plad e kreiz eur banked,
Ho penn santel voe digaset, — sant Yann,
« Sell ouz penn Yann, Herodez kriz,
Ar penn-ze a well noz-deiz! »

X

Mervel 'zo berr : dir ar c'hleze,
D'ar merzer 'voe alc'houez an nenv, — sant Yann,
Na c'houi zo kaer, e lez hon Tad,
Badezour badezet er gwad!

Y. WILHOU.

● Kenavo ●

d'an nevez amzer

EVID eur bloaz all, setu aet adarre miz Mae ebiou d'eomp. Na pegen buan eo tremenet. A vec'h m'hon eus bet amzer da zellet outan gant karantez, a vec'h m'hon eus gellet tanva an dudi en deus digaset d'hor maeziou ma z'eo dija aet pell. Tec'het eo evel ma tec'h kuit eun hunvre diouz ar spered pa darz ar mintin, goude beza karget eur pennadig ar galon a levez. Miz mae a zo aet kuit ha d'e heul siouaz en deus kaset gant an nevez amzer. Hep dale nerz an heol o kreski bemdez, eun tammig muioc'h, a rayo e labour a varo endro d'eomp. Ar bleuniouigou ker stank e beg ar gwez ha war hon letounennou, ar bleuniouigou-ze hag a eve ken c'houek ar gliz-mae, arak en em zigeri da c'houlou deiz, o devezo abarz pell kollet o liou skedus. Diouz ar mintin c'houi o gwelo c'hoaz o tigeri eur wech, a-benn an abardaez e vezint gwenvet ha sec'h. Du-hont er prajou ar geot, deuet breman uhel, a ehano da c'hlaezezi hag a zoublo o fenn arak koueza dindan dremm didruez ar falc'h. Al laboused o unan, echu ganto wardro o neiziou, ne ganint mui ken aketus. Miz Mae, miz ken kaer, miz ken karet, ne c'hellan ket distrei va spered diouzit, na chomp hep skuilh warnout d'elou a geuz. Eveldouñ ive e tremenas, buan ha buan bloaveziou laouen va bugaleaj ha va yaouankiz. Perak kaout kemend a vall da vont diganeomp, pa oamp ken eurus ganez? Ha perak ive, o va Doue, lakaat war hon hent kemend a goantiri hag a c'hened, mard' oa evid o lammat kuit e ken berr amzer? Ah! her gouzout a ran, n'eo ket ouz koantiri ha gened an douar eo e fell d'eoc'h e stagfemp hor c'halon met ouz koantiri ha gened an nenv. En nenv hepken e vezo miz Mae bemdez, en nenv an nevez amzer a bado atao.

L. B.

E amzer ar spont bras

● E Frans ●

(Lizer skrivet d'an Aotrou Jézéquel, person Bohars, gant e voereb.

L....., 12 ebrel 1926.

Va niz ker,

Dont a ran erfin da skriva d'it ar pezh am eus klevet gant va c'herent diarbenn da dad-kunv, va zad koz d'ime.

N'hellfen ket lavaret d'ar just e oad. Ma vije chomet beo, en devije bet breman, a gav d'in, 160 pe 165 vloaz. Me am oa 8 pe 10 vloaz pa varvas, met n'am eus ket hen ankounac'haet.

Eun dremm vat en doa, eun tammig ruz, ha bleo gwenn eos ar re gaera. Atao e veze laouen hag e konte d'eomp istoriou. Kaout a ra d'in e welet c'hoaz er park e kichen an ti, o kas gant an dourn bugale vihan va moereb Mari (c'hoar d'am zad). Daoust ma n'edo ket chom e bourk Plougonvelen eveldomp, ez aemp alies d'e welet. Eur blijadur oa evidon beza en e gichen. Nag a istoriou brao a gonte, hag ouspenn, kana a rae ive d'eomp kanaouennou a oa eun dudi o c'hlevet. An oad ne vire ket outan da veza laouen ha da c'hoarzin...

Gouzout a rez gwelloc'h egedon-me e voe kastell Bertheaume e Plougonvelen graet pe adsavet e amzer an Dispac'h bras. Dont a reas da labourat warnan tud eus pep korn eus ar Frans.

En amzeriou-ze oa a-walc'h lavaret eur ger eneb ar Republik evit beza taolet er prizon, hag eus ar prizon d'ar c'hilhotin n'oa ket pell da vont.

Va zad koz a labour e Bertheaume gant kalz re all war e vicher a galvez (rak abaoe ma labourer ar c'hoad, ez eus bet, atao eur c'halvez bennak en hor familh). Eun

deiz e klevas trouz etre ar vicherourien. Me a gred e komzent diwarbenn ar pezh a c'halver hirio politik.

Unan eus e gamaraded a voe tamallet gant eun all, dre warizi, da veza gwall-gomzet eus ar C'houarnamant. Va zad koz ha daou gamarad d'ezan a oa war al lec'h hag o doa klevet ar pezh a oa bet lavaret, a ziskierias n'oa bet ger ebet eneb ar c'houarnamant. An tamaller, goulskoude, a gavas tri da zont a du gantan, ha setu eun abadenn vras. Holl int kaset da Paris, ar re a damalle hag ar re a zidamalle.

An tri Vreizad a zalc'has mat hag a roas e Paris testen d'ar wirionez. Met ar fais-testou a c'hounezas hag an den kaez a oa bet tamallet ganto a voe giihotinet.

An tri Vreizad a zistroas d'ar gêr, yac'h, met skuitz maro gant o beach. Ar fals-testou n'o devoe ket a chans goude o zaol. Unan a en em grougas, eun all a voe beuzet.

Sonj am eus da veza klevet alies tad koz o komz d'eomp eus an dra-ze. Bep gwech ma veze hano eus fals-testeni, e teue istor Bertheaume.

Va zad koz a voe e-unan tamallet evit eun dra bennak ha prizoniet e kastel Brest. Ne jomas ket pell, a gav d'in, hag o veza m'oa deuet mat d'ar gward, n'en devoe ket kalz da c'houzanv. Ne vanke netra d'ezan na da zebri na da eva. O veza m'oa inouet o chom dilabour, ar gward a roas d'ezan plench da gempenn. Tad koz a voe paet c'houec'h real evit e zervez, ar pezh a oa brao. Met siouaz! nebeud amzer goude, e vamm a voe prizoniet ive, ha ne jome er ger nemet an tad gant bugale vihan. Perak oa bet prizoniet ar vamm goz? O veza m'he doa glabouset re en ti-forn. D'ar mare-ze ez oa spierien e pep lec'h, hag e vezed atao e riskl da veza tamallet.

N'ouzoun ket pegeit amzer int bet er prizon. Pa gouezas Robespierre, ar re holl a oa e prizon ar C'hastell a voe roet d'ezo o liberte, hag oant eürus da veza dalc'het o fenn war o gouzoug....

Breman e rankan komz d'it eus da vamm-gunv, Koran-fina Millour. N'am eus ket he anavezet, met war lavar va c'herent, e oa eur vaouez koant ha krenv, ha n'he doa ket aon rak he skeud.

En amzer-ze e voe eun nebeut beleien o toui. Ar re n'o doa ket touet a guiteas ar vro, pe a jomas er parrezioù, met oc'h en eur guzat. Da Blougonvelen e oa bet digaset eur beleg touer, a voe lezhanvet Bisforc'hik gant an dud. Den ne zeue war e dro. Karget e oa eus kayerou an ti-kêr. D'ezan e oa da skriva hanoioù ar re a veze maro, ar re a veze ganet, ar re a zimeze.

Er barrez e oa chomet eur beleg koz, eur beleg n'en doa ket touet. Heman eo a vadeze, a govesae, a vennige an eureujou. Bisforc'hik n'en doa petra d'ober.

Evit ar vugale nevez ganet, ez oa d'o diskleria en ti-kêr abenn tri devez. Va mamm-goz a dlle beza maeronez d'eur c'hrouadur ganet daou zervez a oa. Ar c'hrouadur n'oa ket bet badezet c'hoaz. met ret e oa hen diskleria en ti-kêr.

Tad ar c'hrouadur a oa eur Jopik bennak n'oa ket gouest da zerc'hel penn da Visforc'hik. Met mamm-goz a oa gantan. Pa voe diskleriet ar c'hrouadur, lavaret e hano, Bisforc'hik a c'hoantae mont gantan war eun d'an iliz, d'e vadezi. « N'eo ket ret, eme vamm-goz ; liberte da bep hini d'ober evel a gar. » Bisforc'hik a zav ar gwad d'e benn. mont a ra en e gar, Mamm goz ive. Bisforc'hik a glask he zeurel er maez eus an ti-kaer, met hi a grog ennan hag a ro d'ezan eur zaead-taoliou.

Bisforc'hik a gerz da gaout ar mear, d'en em glemm. A drugare Doue, ar mear a oa paeron d'am mamm-goz, hag a c'hellas renka an traou. Mamm-goz ne voe ket kaset d'ar prizon. Ma vije bet kaset da Vrest ha barnet evit beza skoet war eur beleg touer, e vije bet e riskl da veza koundaonet d'ar maro....

Gwelet a rez, an hano Jezequel a zo bet douget mat en hor familh.... Var roll lez-varn ebet ne vezo kavet netra mezus tamallet da eur Jezequel eus hor c'herentiez.

Gerioù tudchentil Breiz

BREMAN ez eus c'houee'h pe zeiz kant vloaz ar vrelourien a veze gwisket gant dilhad houarn evit mont d'ar brezel hag evid en em zifenn gwelloc'h c'hoaz e tougent, stag ouz o brec'h kleiz, eur skoued dir, e chouchent gantan, buana ma c'hellent, an ezel a veze o vont da dapa eur gwall daol bennak.

Pep hini a lake liva ar pezh a gare war e skoued ha diouz ar pezh a veze livet warnan, evelse, eo e c'helle ar vrelourien, — daoust ma ne c'helle ket an eil anaout penn

egile gand an tokou houarno chouche, — gouzout piau oa an enebourien a veze dirazo.

Alies a-walc'h, war ar skoued e veze skrivet eur gomz verr bennak hag e veze enni eur gourc'hemenn pe eur meneg eus eun darvoud c'hoarvezet gand unan pe unan eus an dud koz. Evelse, Aotronez kastell Kervaon, e Kernilis, a oa o ger « Doue a-raok » aboe ma oa bet kroget an tan-gwall en o c'hastell hag an Aotrou a oa neuze mestr ennan o welet an tan o tevi e draou a oa redet d'ar chapel da lemmel anezi ar zakramant hag an traou presiusa a oa ebarz en eur youc'hal : « Doue a-raok ».

Brezoneg eo a veze komzet e lez rouaned ha diked Breiz betek an Xlvet kantved; mistri nevez Breiz deuet, goudeze, eus a Vro-C'hall, ne ouient nemet galleg : o ger oa : « A ma vie »; ger ar Rohaned oa : « Roi ne puis, prince ne daigne, Rohan suis »; hini an Aotronez Gle : « Blessure au cœur, jamais à l'honneur »; hini ar Gouyoned : « Honneur à Gouyon »; hini an Aotronez Carné : « Plutôt rompre que plier », hini Aotronez Kerc'hoent : « Sur mon honneur »; hini Aotronez Guicaznou : « Dieu me tue », (da lavaret eo « Doue d'am diouallo »; tue, aman, a deu eus ar verb latin tuere : diouall).

A-wechou ar ger a vez tennet eus an hano : ger an Aotronez Jouan a Gervennoël oa : « En jouan point de soucy; hini Hamoned Kervers : « Ha mon ami »; hini an Aotronez Raison du Cleuziou : « Toujours Raison ».

A-wechou all ar ger a ro sikour da gompren an daolenn a zo livet war ar skoued; war skoued Aotronez Botmeur e oa livet eul leon hag o ger oa : « Libera nos de ore leonum », da lavaret eo : « Hon dilivrit eus genou al leoned ». Ger Aotronez Brezal oa : « Spes mea Deus », da lavaret eo : « Va fizians a zo e Doue ».

SKOUED AOTRONEZ AR PENHOET

Skoued tiegez

tremazan

e Landunvez

I. — LEON

An darn vrasa eus tudchentil Breiz a oa o geriou e brezoneg : kaera tiegez a oa e Leon, gwechall goz, oa hini Kastelled Tremazan, e Landunvez : o ger oa : « Da vat e teuy, ma kar Doue ». Diwezatoc'h, an Aotronez-ze ne zañc'hjont evit ger nemed an eil hanterenn eus ar gomz-se ; he lenn a c'heller c'hoaz en dro d'ar skoued a zo war eur groaz e traon moudenn Kastell Uhel Koatmeal hag e bali kastell Kernaou e parrez Plouzeniel, e kichenik Lesneven.

Unan eus tiegeziou brasa Leon oa ivez hini Aotronez Coetivy, e tiskenne anezan ar c'hardinal Coetivy, e weler c'hoaz e skudenn war chichenn kalvar Folgoat : o ger oa : « Bepred ». Eur ger lorc'hus ; n'eus nemet Doue hag a badfe bepred ; eus kastell Coetivy ne jom mui nemed eur bern douar hag ar gwer a liou a oa war unan eus prenecher bras iliz Folgoat hag e weled warno ar c'hardinal o sevel eus a varo da veo a zo torret mil bell a zo ; an diweza aotrou a zougas an hano a Goetivy a zo diskennet er bez ouspenn pevar c'hant vloaz a zo : tremen ra pep tra.

E Bro-Leon e kavomp c'hoaz Aotronez ar Penhoet gand o ger : « Red eo » ; Aotronez Coatudavel Mespaol gand o hini dem-henvel : « Red e ve » ; Zersauzoned Gwiclau a ro da anaout e vezint kavet atao pa vezo ezomm da zifenn ar gwir : « Pred eo, pred e ve » ; Aotronez Penmarc'h, e Sant-Fregant a lavar kement all : « Prest ve » ; Aotronez Kerouezere, e Sibiril, a c'houlenn ma vezo roet plas d'ezo ; o ger eo : « List, list », a lenner c'hoaz war gouriz Yann Gerouezere ; eus lez an Duk Yann V, war e vez, e iliz Sibiril, Aotronez Kerret, e Sant-Martin-Montroulez o devoa eur ger eus ar re gaera : « Tevel hag ober ».

Skoued

Aotronez

Penmarc'h

e Sant Fregant

Aotronez Pouipry Plouzeniel a oa o ger : « En diavéz » ; Barbiered Keryann ha Lescoet o hini oa : « Var va buhez » ; Autredet Kerguiabo, e Larret, a oa o ger : « Dre ar Mor » ; hag hini ar Borzmoguered oa : « Var vor ha var zouar ».

Halgoeded Plouzane a venne lavaret e oa o ene ker

gwenn hag an haleg nevez diskroc'hennet, rak o ger oa : « Ker guen hag haleguez ».

Aotronek Kerliviry, e Cleder, a lake o fizians e Doue : « Ioull Doue ».

Lescoeted Kernouez a venne lavaret e oa mat maga ar c'horf hag ar spered : « Maguit mat » hag Aotronek Keryar Plourin a boueze war o finvezioù diweza : « Red eo mervel ».

Aotronek Penarc'hoet Gwiler, a c'houlenne beza eün dalc'hmat : « E pep pen, leadet ».

Trederned Plougoulm a rae eur goulenn eus ar re finna ouz ar re a c'helle beza sebezet o klevet hano eus an taolioù kaer o doa graet : « Ha souez ve? ».

Biouizien Kerargouez, e kichen Kastell-Paol, a rae ar goulenn all-man dies a-walc'h e gompren : « Mut out te? »; Richarded Plougin a verke, en o ger, deveriou brasa pep kristen : « Karet Doue, meuli Doue, henori Doue » hag ar ger-se a weler c'hoaz war bez ar chaloni Fransez Richard e iliz Plouvian.

Huoned Kervadec, e Plouziri a oa o ger : « Atao, da virviken » hag Huoned Kerezefec : « En dra bado, birviken ».

An Aotronek Parscau, eus a Blougerne : « Amzeri ».

An A.A. Coetquelfen, Gwimiliau : « Beza e peoc'h ».

An A.A. Doujet, Ploonger : « Den a galon a zo doujet ».

A.A. Pen-ar-C'hoat, Lokournan : « En diavêz ».

An A.A. Lefournier, moulerien e Brest : « Feiz ha leadet ».

A. A. Guilimadec, Plouzeniel : « Heb remed ».

Rodelleien ar Porzic, e Kerber : « Mad ha leal ».

An A. A. Drennec, eus parrez an Drennec : « Ne zeuz pesk heb e zrean ».

A. A. Keraeret, Plougoulm : « Pa elli ».

An A. Guernisac, Taule : « Ped bepred ».

An A. Lesquiffiou, Pleyber-Krist : « Quemer ar c'hoat a lez ar c'hiffiou ».

An Ao. Guiomarc'h, Palud Landerne : « Quemer quen ».

An A. Kastelfur, Gwinevez-Lokrist :

*Var an trez ha var al lano
Kastelfur eo va hano.*

Daou diegez all eus Goueled-Leon a denne eun tamm o ger, eus o hano; ger Deangered Plouzane oa : « Dleet eo guir d'an deanger », da lavaret eo pep hini a dle beza paeet diouz e labour. Heussaffiz Ploonger a lavare d'an holl sevel goude ma vezed kouezet, o ger oa : « Mar couez, en em saff ».

Kerautreded Plougoulm a oa o ger « Marteze », troet gant Yann Lagadec, en e Gatholicon dre ar gerioù galdiek : « A l'aventure ».

II. — TREGER

E Bro Dreger, n'eus ket kement a c'heriou tudchentil hag e Leon; ger Aotronek Koat-ar-Skour Plourin oa : « A galon vad »; hini Goebrianded Plouigneo ha Plouezoc'h : « Doue a bourveo »; hini an Aotronek Tonquedec : « E va Doue ».

Aotronek Cameru a lavar eo red teurel evez en aoun da veza tapet, o ger oa : « E quichen rei ema kemeret ». Charueled Gwerleskin a embann e teuer, pa vez c'hoant a-walc'h, a-benn eus pep tra : « Kalonec a dree'h peb tra »; Yvon Charuel pa c'houezas, war ar Zaazon, e stourmad an Tregont, e dervenn an hanter 'n hent, etre Joslin ha Ploermel, er bloaz 1351, a ziskouezas splann en devoa laket ar gomz-se da zont da wir.

An Aotronek Guesdon, o deus eur ger kaer savet diwar o hano ha diwar ar c'horn-boud a zo war o skoued : « Pa zoun ar c'horn e saill ar guesdon ».

Rouzien Cavan hag Aotronek Keranrais, e Plouaret, ne fell ket d'ezo chom en hanter 'n hent : ger ar re genta eo : « Pe brezel pe garantez » ha ger ar re ziweza eo : « Res pe bar ».

Aotronek Kerros a oa troetoc'h war madou an ene eget war madou ar c'horf, o ger oa : « Graz ha spered ».

An A. A. Pavic, Minihi-Landrger : « Cuz ha tao ».

An A. A. Harscouët, Plouha : « Henor ha frankiz ».

An A. A. Gentil, Lanveur : « Gentil d'an oll ».

An A. A. Cosquer, Plounevez-Moedec : « Mad ha kaer ».

A. A. An Trevou : « Pa garo Doue ».

An A. A. Troplong, Hengoat : « Raktal ».

III. — KERNE

N'eus ket kals a dudchentil, eus Kerne o kavout geriou brezonek.

Aotroned Nevet, e parrez Plonevez-Forzay a oa o ger : « Perag » a lenner c'hoaz war iliz-veur Kemper.

An Aotroned Kerlouet, eus a Blevin, a oa o ger : « Araog! Araog! »

An Aotroned Kergoet eus a gosteziou ar C'hastellin ha Gourin, o deus eur ger eus ar re gaera : « E kristen mad, me vev en Doue ».

Aotroned Moellien, e Plonevez-Forzay, o devoa eur ger lorc'hus : « Sell, pobl » abalamour unan anezo, o c'hoari tenna d'ar walenn, eun dervez, a c'hounezas, tri daol diouz renk : war e skoued e weler eur walenn treuzet gant tri benn baz.

An A. A. Quelen, Duault : « E peb amzer, Quelen ».

A. A. Kermorial, Baye : « Sot-ouc'h-sot ».

A. A. ar Roualze, Dirinon : « Sell, petra ri ».

An A. Per Marc ar Breton, eskob ar Puy, er bloaz 1863 : « Bepred Breizad, petra bennag ».

An A. A. Buzic, Ploneour-Lanvern : « Comzit mat ».

An A. A. Penguern, Lopérec : « Doue da genta ».

An A. Lamarche, eskob Kemper, er bloaz 1888 : « Doue hag ar Vro ».

An A. Duparc, eskob Kemper, er bloaz 1908 : « Meulet ra vezo Jezuz-Krist ».

An A. Cogneau, eskob Thabrace, 1933 : « Meuleudi da Vari ».

IV. — BRO WENED

An A. A. Botderu, Plumelin : « Bepred krenv ».

An A. A. Molac : « Gric a Molac ».

A. A. Kerriec, Guern : « Pa garo Doue ».

V. — BREIZ-UHEL

An A. A. Villeblanche, Broons : « Atao leal ».

An A. A. Courson, Plelo : « Bepred digoar ».

An A. A. Boisguchenneuc, Augan : « Karantez ha gwirionez ».

An A. Morelle, eskob Sant-Brieg, er bloaz 1906 : « Dre nerz ar Spered-Glan ».

An A. A. Coetlogon, Plumieux : « E peb amzer, Coetlogon ».

An A. A. Charpentier, Ploermel : « Krenv ha feal ».

An A. A. Alleno, Sant Tugdual : « Mad e quelen e peb amzer ».

A. A. Al Liscoet, Boqueho : « Ober tinel vad ».

Mar d'eo eun henor kaout eur ger kaer, eun henor kals brasoc'h c'hoaz eo e lakât da zont da wir. Salo e c'hellfe holl vugale Breiz kemeret eviñ ger hini eskob koz ar Puy, o c'henvroad : « Bepred Breizad, petra bennag a c'hoarvezo ».

G. P.

Kezeg Breiz

FALL eo war ar c'hezeg eur pennad a zo; ne gaver ket a werz d'ezo, kouls lavaret; al loened all ivez, gwir eo, a zo diskar warno, hep m'hon defe graet netra d'hen digas; evid an diskar a zo deuet war ar c'hezeg n'eo ket henvel; heman, ni hon-unan eo hon eus e zigaset ha setu aman penaos.

Goude ar brezel, kezeg Breiz a oa aet ar brud anezo dre bevar c'horn ar bed ha n'eo ket souez tamm ebet; e-pad ar brezel o devoa graet kement a vad ma o devoa laket an holl da ober o meuleudi. An artilherien a lavare ne oa ket a gezeg e nep lec'h par da gezeg bihan Gwen-gamp, kezeg krenv, kezeg sentus, dies da skuiza, aes da vaga ha mat da badout.

Abaoc ez omp en em droet ouz eur ouenn gezeg brasoc'h, met ar c'hezeg-se m'o deus muioc'h a vent n'o deus ket kement a berziou mat hag ar re all. Unan bennak a

lavaro d'in marteze ez eo red digas gizioù nevez ha n'eo ket henvel ken al labouriou a c'houlenner ouz ar c'hezeg breman ouz al labouriou a c'houlenned outo gwechall.

Sur a-walc'h ar c'hezeg skanv, aboc m'eo deuet an autoiou er vro, ne gaver ket kement a labour da rei d'ezo evel gwechall. Met, perak omp aet d'en em drei, re en holl, ouz ar c'hezeg pounner?

Perak, pa n'o c'havemp ket dre aman, omp aet da lakât digas er vro marc'hou estren ha perak omp aet da rei an hano a gezeg Breiz da gezeg hag a oa ganet diwar dadou ha n'int tamm ebet ginidik eus hor bro?

Tromplet hon eus an dud a-bell a deue da brena kezeg diganeomp; an diavêzidi-man a deue e Breiz da brena kezeg breizat; pell int bet hag e kredent e c'helled kaout fizians en testeniou a roemp d'ezo; gand an amzer ez int deuet da welet edod oc'h ober goap anezo hag ez eus aet droug enno hag eleiz anezo, siouaz, ne zizroint ket ken.

Lavaret a reoc'h d'in e c'houlenn ar brenerien kezeg pounner; ha gwir eo; met, perak a gav d'eoc'h e c'houlenner kezeg pounner evelse? Dre m'o deus gouezet, ar re a zav ar c'hezeg-se diskouez e oa ar c'hezeg pounner ar re wella breman d'ar re o devoa ezomm kezeg.

Mat, evit gounit an dachenn hon eus kollet e rankomp kaout teod a-walc'h breman evit diskouez d'ar re o deus c'hoant da gaout kezeg eo talvouddusoc'h d'ezo prena hor c'hezeg skanv-ni eged ar re bounner a gavont er broiou all.

Gwelit petra zigouez evid an autoiou. An holl autoiou n'int ket graet en hevelep stumm; merkou dishenvel a zo: ar Peugeot, ar Citroen ha me a oar-me. Perc'hen an autoiou Peugeot ne glasko ket ober e autoiou henvel ouz ar re a zo merket Citroen ha perc'hen an autoiou Citroen ne glasko ket ober e autoiou henvel ouz ar re a zo merket Peugeot. Pep hini anezo a glasko bep bloaz, ar gwellaennou gwella da zigas en autoiou a zoug e verk. Pep hini a glasko an tu da ziskouez d'ar brenerien perak eo gwelloc'h an auto a zoug e verk eged an hini a zoug merk e amezog. Gwerzieren a gasint, a vezo distagellet mat, o

devezo teodou flour hag a ouezo diskouez d'ar brenerien eo an auto emaint o klask gwerza eun tamm mat gwelloc'h eged an autoiou all, dre ma 'z eo kaeroc'h da welet, padusoc'h da c'houzout ha ma lounk kals nebeutoc'h a essence hag a eol.

Mat, ma fell d eomp ez afe an traou war well, red eo d'eomp ober evid hor c'hezeg ar pez a vez graet evid an autoiou. E lec'h klask sevel evid kezeg pounner spontus ha ne deuont ket koulz da vat, dre amañ, evel ma teuont er broiou all, meulomp hor c'hezeg hon-unan ha poagnomp war o zro; diskouezomp ez int krenv ha goenv; n'int ket marlounk; e c'heller ober ganto n'eus fors pe seurt labour; int reiz hag e c'heller o lakât etre daouarn n'eus fors piou; ne fallgalonont morse hag e padont ugent vloaz hag ouspenn.

E pelec'h emañ ar ouenn gezeg labour hag he deus kement a berziou mat hag an dra-ze? N'eus ket unan.

Setu aze petra hon eus ezomm da lavaret d'an diavêzidi a deuo da brena kezeg d'hor bro, ha neuze ma ouezomp kinnig ker brao hor marc'hadourez :

*E kenver ar ficha
Ema ar gwerza*

ha ma ouezimp he meuli e kresko tamm ha tamm adarre niver ar brenerien da zont davedomp hag ar prizioù d'o heul, a gresko ivez, na petra 'ta.

Dalc'homp da ouenn kezeg hor bro; koll amzer, koll arc'hant ha koll brud vat kezeg hor bro hon eus graet oc'h en em drei ouz ar c'hezeg pounner ne deuit biken kenkoulz ganeomp ha ma teuont er broiou all; dalc'homp da gezeg Breiz ha tamm ha tamm e c'hounezimp adarre ar pez hon eus kollet.

Hamon GEREBEL

Ar C'hakouz

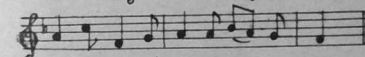
Ton savet g'nd an A. Mayet

Deus ar pardon en eur zo-net eun tortik koant am eus ka-

vet ha gan-tan eur ju-penn vou-

louz, Ne ouied ket e oa ka-kouz

Eus ar pardon en eur zonet
Eun tortik koant am eus kavet
Ha gantan eur jupenn voulouz ;
Ne ouied ket e oa kakouz.

Hag eun tok kastor war e benn.
Ne ouied ket e rae kerdenn
Hag o vont e c'houlenn ouzin
— Plac'hig, c'houi 'vantur dimezin?

Ne d'eo ket war ar c'hroaz-hentchou
E vez graet an dimeziou,
Red eo 'raok beza dimezet
Beza en em zarempredet.

Ne d'eo ket war ar c'hroaz-hentchou
E vez graet an dimeziou,
En eun iliz pe 'n eur porched,
Dirak ar zent, ar zentzed.

Lec'h ma vez eur beleg pe zaou,
Kerent an daou du, da destaou,
Beo eo va mamm, beo eo va zad,
Goulenn o asant a ve mat.

Va zadik paour a lavare
D'an tortik koant 'vel m'her c'hleve
— Ne d'eo ket d'an divroidi,
E roin va merc'h d'eureuji.

Met da unan eus hor c'hanton,
Hag a vezo den a feson
Me 'zo eur mab a lignez vat
Deus kostez va mamm ha va zad.

Roit d'in ho merc'h diarc'hen ;
Me 'm eus a-walc'h a voyen :
Triouec'h pillig a zo em zi
Ha bara michenn da zebri.

Pa oan tost d'ar c'hakouziri
Ha me klevet trouz ar c'hirri
Ha me hag o c'houlenn outan
— : Ha ti eur c'hakouz 'zo aman?

Hag hen hag o tistrei ouzin
En eur rei eur mell stavad d'in
— : Me ho tesko, minorez vat,
D'ober eur c'hakouz eus va zad.

Da genta, er c'hakouziri,
Ne ouien ket trei ar c'hirri ;
Breman m'o zro hag o distro
Koulz ha merc'h kakouz 'zo er vro.

Breman me oar trei ar c'hirri
Da ober chaplou d'al listri ;
Breman, me vez, e tal an tan,
O vezur va c'hakouz bihan.

Tomma 'ra outan va c'halon,
'Vel pa vije mab d'eur baron
E chans 'zo graet da bep hini
Rabad 'n em glemm eus va hini!

Ar werz-man a zo bet tennet gant hor c'henlabourer hegarat HERVE AR MENN, diwar skridou koz an Aotrou Penguern a virer e Leordi bras Paris.

Siouaz, al lorgnez a gendalc'h atao da ober he reuz e Breiz-Izel hag an Aotrou Gouin, eur medisin brudet eus a Vrest, en eur studiadenn savet gantan er bloaz 1933, a gomze eus daou gakouz en devoa nevez kavet c'hoaz wardro Landivisiau.

● MEZ HA MEZ ●

Marc'harid Lapikouz, abaoe ma oa dimezet da Yann Scrabelaou, a veze, bep lun, e Lesneven oc'h ober he marc'had, o werza viou hag eul lurig bennak a amann, o prena he defotachou evit an ti. Hogen, eul lunvez vintin, an hini goz a rankas chom en he gwele; eur boan-benn iskis he devoa, eul lastez gwentr-mud a grogas enni en noz hag a harzas outi da gouskat.

Yann, wardro nav eur a lavaras d'e wreg :

« — Mac'harid!... me a zo o vont da Lesneven gant ar viou hag an amann, p'e gwir ne helles ket mont.

— Ya, kea 'ta Yann, ha digas ganes eun hanter lur gafe, eul lur sukr hag eur pakad chikore. N'ankounac'ha

ket eun tamm butun-fri, hag ouspenn, gouzout a res pe-
tra ez eus ezom evidout da unan; gra evel ma vijen aet
va-unan.

Yann da greisdeiz a oa war blasenn ar viou, e baner
gant an oc'h e vrec'h. Eun drafikerezh eus Brest, en eur
c'hoarzin ouz Yann, a c'houlennas outan ha n'en devoa
ket a vez?

— Nann a lavaras Yann. . . . da ober piketez, cuir? . . . .

Hag an drafikerezh da c'hoarzin, mar gouie? Yann ne yea
ket betek keit-se d'ezan; ne sonje ket edo an drafikerezh
oc'h ober goap anezan abalamour ma oa o werza viou, hen
eur gwaz.

Met evelato Yann a werzas e viou; skrab a oa warno,
evel kustum. Neuze e reas e brenadennou ha d'ar gêr.
D'al lun warlerc'h. Yann, lore'h ennan, a oa adarre war
blasenn Lesneven, diou baner gantan, eur banerad mez
a wel d'an holl, hag eur banerad viou gwenn. Ne wele
panerad mez all ebet er marc'had, hag ennan e-unan e
sonje e vije aes d'ezan gwerza ker e vez da ober piketez.

Eus a bell, Yann a welas an drafikerezh a oa bet d'al lun
a-raok o c'houlenn mez digantan, hag hen d'he c'haout :

— Sellit! . . . . setu aman eur banerad mez, mez fresk,

glas-kaol, dastumet ganen disadorn. Ar re-ze a raio pike-
tez hag a savo d'ho fri avat! . . . . Ugent real ar banerad!

An drafikerezh hag an dud a oa wardro Yann gant e
vez, a deue an dour en o daoulagad kement e c'hoarzent.
Hag ar paourkaez Yann ne gomprens netra er c'hoarza-
deg. Koulskoude, eun amezogez d'ezan a deuas da lava-
ret d'ezan en e skouarn : « Ar re-ze a zo oc'h ober goap
diouzit Yann, abalamour m'emaout, te eur gwaz, o werza
viou; guelout a res n'eus gwaz all ebet er blasenn o
werza viou. n'eman ket ar c'hiz, paourkaez Yann. Gwerz
buan da viou, ha kea d'ar gêr gant da vez, en han 'Doue ».

Yann a sentas; kompren a reas diwar neuze ez eus
mez ha mez, ha bep lun goude, Marc'harid eo a deue da
werza viou da Lesneven.

BARBA LEZ
Bodilis.

TI MA TI

Eun ti am oa du-hont, goudoret en deliou
Met warnan e voude mouez yut an aveliou ;
Unan all, unan sioul, am eus breman kavet,
E goueled e Galon d'in gant Jezuz savet.

Genou va siminal a zistaole moged,
Evel an douarou warlerc'h dent an oged ;
Mogedenn ebet mui ne denvalao an aer,
War va oaled nevez ar flamm a vezo sklaer.

Etre ar mogerioù m'emaoun warno o ren
Meur a zeiz, gant ar riou va izili a gren ;
A-hed ar bloaz, breman, va neiz a vezo tomm,
Rag Heol ar garantez ennoun 'zo deut da jomm.

Bara ha kig, d'am fred, am oa hervez va choaz,
Met, da c'houde, diouz taol, naon du a zanten c'hoaz ;
Da vat, em lojeiz all, eo aet d'an esk va foan,
Dibri a ran bemdez korf benniget an Oan.

Beteg hen, gant dour fresk e leunien va gwerenn,
Eur berad gwin pe zaou, da zul, a gemeren ;
En eur c'halur a briz breman 'm eus da eva
Ar gwad ruz bet skuilhet evit lignez Eva.

War eur c'hoz gwele fall e tiskuizan, d'an noz,
Pa veuze doun er mor an deiz e vannou roz ;
Da guz heol, brevet net gant va labouriou tenn,
War galon va Salver eo ec'h harpan va fenn.

En ti m'eo e galon e c'hedin ar maro,
Eno, pell diouz an trouz, start ni en em garo ;
Hag evidoun, en nenv, pa vo sonet an eur,
Da eun ti kaeroc'h c'hoaz ez aymp, evel daou vreur.

8-5-34
J. L'HELGOUAC'H, O. M. I.

AR C'HATEKIZ DRE DAOLENNOU

An nao geur elez

— Bugel bihan, lavar d'in petra eo NAO?

— Nao geur Elez.

Krouadurien ar bed-man a zo rannet e tri rummad bras :

1. — Ar grouadurien n'eus buhez ebet enno, evel an heol, ar stered, al loar, hag an douar ;
2. — Ar grouadurien o deus buhez hep kaout spered, evel ar plant hag al loened ;
3. — Hag ar grouadurien speredok, da lavaret eo an dud.

Krouadurien ar bed all n'o deus ket a gorfou, evel re ar bed-man : n'int nemet sperejou ha rannet int e nao rummad :

1. — Ar Zerafined,
2. — Ar Gerubined,
3. — An Troned,

ar re-man eo ar sperejou a ra e lez d'an Aotrou Doue.

4. — An Aotroneziou,
5. — Ar Vertuziou,
6. — Ar C'halloudou,

ar re-man eo ar sperejou a c'houarn ar bed.

7. — Ar Brinseleziou,
8. — An Arc'hêlez,
9. — An Elez.

Ar re-man eo ar Sperejou a vir diouz an droug ar broiou, an tiegeziou ha pep hini ac'hanomp.

Rummadou krouadurien ar bed-man a zo kals kaeroc'h an eil rummad anezo eged egile; evelse ivez nao rummad sperejou ar baradoz a zo kals kaeroc'h an eil rummad anezo eged egile ha mar d'eo sebezus gwelet pegen bras eo galloud an Aotrou Doue pa zeller ouz ar grouadurien en deus er bed-man, sebezusoc'h e vezo c'hoaz gwelet pegen bras eo e c'halloud pa zellimp ouz ar grouadurien en deus er bed-all.

Pedomp hon El Mirer d'hon dougen etre e zaouarn ha d'hon diouall diouz pep droug ha dreist pep tra diouz pep pec'hed.

PERIG HAG AZILIS

Eured Ernest ha Sylvine

ELL a oa abaoe ma n'em oa ket klevet an distera hano diwarbenn « Sylvine », ar plac'h yaouank n'oa nemed avel en he fenn ha friantis enni, an hini a oa bet oc'h esa trei Oliv da vont d'he heul ha tost e oa bet d'ezi dont abenn eus he zaol. Nebeud amzer goude friko Moris hag Oliv, oa bet kaset embannou « Sylvine » gand eun divroad, eur beajer-kenverz, boazet da liva brao e varvailhou ; he zouella en devoa graet, hag hi a lavare, foug e enni :

— « Me a vezo graet eun itron ac'hanon ! da Roazon ez in da jom, en eun ti ez eus warnan prenecher kement hag ar re a zo war an iliz ! Daou-ugent mil lur bep bloas en deus a leve ! Eur vatez am bezo, emezan, ha me n'em bezo netra d'ober nemed pourmen epad an deiz, ha gwiska dilhad kaer ! »

« Dimeziou a bell, touriou ha kestel » a lavare ar re goz ; gedomp eur pennad da c'houzout petra 'zo gwir !

Da c'headal, e voe graet an eured, gand eur bern ardou, en iliz ! Biskoaz n'em oa gwelet kement a zilhad a liou sklêr, kement a vleun endro d'an aoter, na klevet kement a c'halleg ! Ar plac'h nevez, dievez epad an oferenn, ne zanje nemed en he sae wenn, en he c'hurunenn bleun-oranjez, el liou he devoa lakaat war he muzellou hag he diou voc'h ; hag o tont ermêz eus an iliz, e lavaras e karfe beza gwelet pe seurt dremm he devoa, ha koant a-walc'h e oa p'edo o vont da eureuji !

— « Ma karfen beza lavaret da Loiz ar C'hloc'her lakat eur mellezour d'in azioe'h an aoter ! » emezi. O klevet ar sorc'hennou-ze, an dud a heje o dioukoaz, ha meur a hini o devoa difisanz en amzer da zont : « Goude pedi, goulenn sikour digant Doue, e vez c'hoari oc'h esa beva mat e stad ar briedelez, ha diazeza eun tiegez kristen ! ha pa ne reer ket fors eus an Aotrou Doue, penaoz 'sonjal beza eurus ? »

Er friko e voe kanet kanaouennoù e giz kêr gant pôtrez yaouank diskramailh, traou e galleg, diotachou ha n'o devoa na penn, na lost hag e voent kavet brao, dreist-holl gand ar re vouzar hag ar re ne boellent ket eur ger anezo ; goude e voe dans betek diou eur goude hanternoz ; an dud nevez a dlee enori an dans p'e gwir o devoa graet anaoudegez, an eil gand egile, en eur zal-dans : Ernest en devoa joa eus Sylvine, ha Sylvine eus Ernest !!! kaera tra..... ma vije bet padet !

Siouaz ! en em gaout a diie ganto ar pez a zigouezas gant Yann ha Janned :

Kanomp amourousted Janned,

Kanomp amourousted Yann ;

Yann a gar Janned,

Janned a gar Yann ;

Mes aboe m'eo Yann dimezet da Janned,

Yann ne gar muñ Janned,

Na Janned Yann.

Bloaz a zo aboe n'eo eureujet Ernest ha Sylvine, de i ne gleve morse hano anezo o daou ; met, er zizun dremenet e klevis, gant Job, pôtr al lizeri, e oa deuet Sylvine d'ar gêr, he fotrez vihan ganti, e noaz, kouls lavaret.

« — Petra ? emeve, maro eo he gwaz ? »

— Gwelloc'h e vije bet, emezan, rak, breman ha tra ma vezo beo, ne ray nemet poan d'ezi ! Ar c'hanfard, an dilamprek a zo anezan ! Eur c'henderv d'in a zo e Roazon, war an hent-houarn, hag hen anavez mat, o veza m'emaint en hevelep karter. Ma 'z eo gwir ar pez a lavar hennez, n'eus gweneg ebet en ti, urz ebet war netra, ha buhez fall ganto o daou.

— Paour kêz Sylvine ! hi n'eo ket eur vaouez fallakr, Job, met kollet eo gand al lore'hentez ! Kaout a rae d'ezi n'oa ket koantoc'h eged he skeudenn, ha n'oa netra re v Rao eviti, netra re ger !

— Kenavo, moereb, eme Job, unan bennak a zo arru warzu aman. »

Dek munud goude, edo mamm Sylvine dirazon eun dremm glac'haret d'ezi, ker glac'haret ma kemeris an hardiziegez da lavaret :

« — Deus em zi, Soaz, da ziskuiza eur pennad ! »

— Mont a rin, Anna goz ! emezi ; ar vuhez a zo kalet hag ar boan-spered a jach war an den ! »

Ha kerkent ma oa deuet en ti, hag azezet war ar

skaon, ar vamm reuzeudik a stagas da ziskarga ar pez a oa war he c'halon :

« — Me a zo famallus! emezi ; n'em eus ket savet mat va merc'h! he mignet em eus ; ne nac'hen netra outi ; he holl divizou a raen! breinet eo ganen! Ha pebez dimezi he deus graet! he gwaz ne c'hounit netra, hag en deus droug outi abalamour ma n'eo ket mondianez! Ha petra 'ra? eva noz-deiz, ha skei ganti pa vez mezo! Eun toull-kambr o deus hag a zo ken tenvall hag eun toull-ludu, ha c'hoaz ne c'hellont ket paea o gouel-mikêl! Ma vije bet desket va merc'h, he divije gellet mont eun tu bennak da c'hounit! pe, da vihana, ma vije bet troet da labourat, he divije kavet plas ha labour! met, siouaz! savet eo ganen evel eur benherez! n'oar nag aoza boued na seurt : viou fritet, eun tamm « charcuterie » hag echu! n'o devez nemed an dra-ze. N'he deus ken plijadur nemed oc'h en em ficha, o liva he ivinou, he daoulagad, he muzellou : « Va gened, emezi, liou va bizaj ha va bleo, o deus tennet warnon sellou Ernest Chovard ; en em zerc'hel koant a rankan bepred evit plijout d'ezan ato! »

— Soaz kêz, da vere'h ha te, ho tiou oc'h bet diskiant en eur gredi, evel ho Pater, komzou flour eun estren! gwelloc'h e vije bet, da Zylvine, ober disteroch dimezi ha chom er vro ; met ar merc'hed diempenn a zo diaes d'ezo kaout priedou diouto, en hor bro, en hor parrez, dreist-holl! Maouez fur a zo gwelloc'h eged maouez koant ; ar vraventez a dremen, ar furnez a gresk gand an oad; pō-tred yaouank Breiz a oar an dra-ze pell a zo, ha da vere'h, ma n'eus ket a fallagriez enni, ha n'eus ket, n'eus ket kalz muioc'h a furnez! Ne zigarezan ket da vab-kaer, rak n'ouzon ket pe seurt kristen eo, met m'en divije kavet en e gêr digemer laouen ha boued fetis, m'en divije bet eur vaouez dizamant, ouz he foan ha war evez en aoun da c'hlaza ar re-all, n'eo ket da lavaret e vije en em roet d'ar boesoun evel ma 'z eo. »

Estreget kenteliou ha rebechou a rois d'ar vamm baour ankeniet :

« — Pedi a rinn evidout, Soaz; warc'hoaz, pa 'z in d'an oferenn, e c'houlennin digant Doue da frealzi ha rei e c'hraou da Zylvine da zougen he c'hroaziou. »

Eun dousenn viou a lakis d'ezi en eur baner hag eun tammig amann fresk, p'oa nevez gwerzet al leue bihan ganen... hag eun danevell war ar marc'had! He lenn a reoc'h aman ar miz a zeu.

TINTIN ANNA.

E Bro hor Breudeur Tramor

Urz Esperans Kembre

WAR « Ford Gron » (1) miz mae diweza em eus lennet eur pennad skrivet gand an Doktor G. Arbour Stevens evid izili Urz Esperans Kembre, — tud yaouank hag a zo hor breudeur dre ar gwad ha dre ar yez, — hag e kaver ennan kenteliou hag a vezo ken talvoudus da lenn, er miz-man, da dud yaouank Breiz-Vihan ha ma 'z int bet da re Breiz-Veur, er miz tremen.

An Doktor Stevens, goude beza diskouezet splann ar gaou a reomp ouzomp hon-unan o prena bouejou estren ha ne raint biken kement a vad d'hor c'horf ha re hor bro hag ar gaou a reomp ivez ouz hor c'henvroiz a zo o labourat douar pa gasomp hon arc'hant da brena traou a-bell bro, e lec'h rei tro d'ezo da c'hounit eur gwenneg bennak, a c'houlenn ouzomp heulia ar gourc'hemennou-man m'hon eus c'hoant da veza tud kalet ha krenv :

Red eo d'eomp-ni, Breiziz, evit beza Breiziz mat, beza yac'h ; ar Breizad mat eo an hini hag e lec'h kaout mez, evel darn, a denn lorc'h eus e ouenn, eus e vro hag eus ar boued a gaver da zebri en e gorn-douar.

Seul-vui a beadra d'en em vaga a gav eur bobl en he bro ha seul yac'hoc'h e vezo ar bobl-ze. Seul vui e vezo yac'h tud Breiz ha seul vui e splannaio dre ar bed sked ha kened ar Vretoned.

Evit beza seder eo red beza yac'h; evit beza yac'h eo red d'an den debri ar boued a gav er c'horn-douar m'ema ennan o veva.

Ar boued mat eo ar boued digemmesk ha glan; boued hor c'harter a zo graet gand an hevelep pri a ya da ober hor c'horf hon-unan ha setu aze perak eo eur boued graet

(1) - « Ford Gron », da lavaret eo an Daol Gromm, « la Table Ronde », a zo unan eus kelaouennou kaera Bretoned Breiz-Veur.

kals gwelloc'h diouzomp eged ar bouejou a zav er broiou-all.

Ar bouejou lous ha trenk eo hon laka da glenvel; red eo kaout boued glan, e tiez glan ha kinniget d'eomp gant daouarn glan; dleet eo gwalc'hi an daouarn atao a-raok azeza ouz taol.

Setu aman ar bouejou gwella a oufe kaout nr Vretoned :

1. — Laez livriz, da lavaret eo laez nevez gorset diwar zaout hag a zo yac'h; laez evelse a vago tud hag a veo glan o gwad.

2. — Viou diwar yer maget gant boued Breiz ha war zouar Breiz.

3. — Amann ha fromach graet diwar laez saout Breiz, saout hag a vez maget gant bouejou ha trevajou Breiz.

4. — Pesked nevez tapet.

5. — Yer hag a zo en o gwir wella p'o lazer ha nann yer hanter glanv pe varo dre glened.

6. — Eur wech bemdez e c'heller debri kig; fall eo debri aliesoc'h ha red eo e vefe ar c'hig-se, kig ejenned pe zaout yac'h ha bet maget er c'harter.

7. — Avalou-douar, kaol, bleun-kaol, saladenn, ognon, karotez, panerz, irvin, rabez, piz, fa, al louzeier-ze holl a zo mat da zebri, mar d'int savet er c'harter.

8. — Bara an teir edenn : gwiniz, segal ha heiz.

*
**

Mat e vije da Vretoned Breiz-Vihan heulia ar gourc'hemennou a ro an Aotrou Stephans da Vretoned Breiz-Veur.

E pelec'h ema ar wellaenn a zo deuet ennomp gant eun dra hag eur bern tud a zo ha ne vevont mui nemet diwarnan : ar c'hafe?

Hag ar butun? Da bet den e ra vad?

Hag ar pezh a lavaran diwarbenn ar c'hafe hag ar butun a c'hellfen da lavaret diwarbenn ar « margarine » ha mil ha mil goz tra all, a deu d'eomp eus ar broiou pell ha gwella ma 'z int da netra eo da ober gaou ouz hor yalc'h ha dreist-holl ouz hor yec'hed.

Bretoned, bevomp diwar draou hor bro.

XXIVe Gouel ar Bleun-Brug

XXIVe Gouel ar Bleun-Brug a vezo graet e Montroulez d'an 2, 3 ha 4 a viz gwengolo a zeu

Trede dervez ar gouelioù a vezo renet gant an Aotrou DUPARC, eskob Kemper ha Leon.

KENSTRIVADEGOU

I. — Kenstrivadeg ar skriva, (concours de narration) Etre bugale ar skolioù a lenn « Feiz ha Breiz ar Vugale ».

a) — Skrivit, e brezoneg, unan eus an istorioù kaera bet kontet d'eoc'h, e brezoneg, gant ho mamm goz pe gant unan bennak all.

b) — Skrivit eul lizer brezonek da Rener « Feiz ha Breiz » ha livirit d'ezan petra a zo bet plijet d'eoc'h ar muia e « Feiz ha Breiz ar Vugale », abaoe miz genver betek vremen.

Kas an istorioù hag al liziri-man, abenn hanter-east, da ziwezata, da : M. le chanoine GRILL, Inspecteur de l'enseignement libre, impasse de l'Odéon, Quimper.

Prizioù kaer a veezo rot d'ar re gaera anezo d'ar Bleun-Brug a zeu.

II. — Kenstrivadeg al lenn (concours de lecture) Etre bugale ar skolioù; barnet e vezint war eur pennad pe bennad a lennint e « Feiz ha Breiz ar Vugale ».

III. — Kenstrivadeg an displega (concours de déclamation)

Ar re a gemero perz er genstrivadeg-man a vezo rannet e daou rummad : ar vugale, betek 15 vloaz hag ar re yaouank etre 15 ha 25 bloaz : ar pezh o devezo da zisplega eo ar bedenn-man savet gant hor barz brudet Yann-Per Galloc'h :

PEDENN EVIT BREIZ

Deuet omp holl d'ho pedi, Jezuz, war hon daoulin
 Da glask, en ho kalon, konfort en hon anken ;
 Jezuz, C'houi hor c'hlev, c'houi hor gwel,
 Ho pezet truez ouz Breiz-Izel !
 Hor bro a oa eurus dindan ho taoulagad,
 Beva a raemp e peoc'h, ho lezenn a oa mat ;
 Met hon tadou o deus pec'het,
 Ha c'houi oc'h eus hon ankounac'heet.
 Er brezel ez omp bet dispennet hep distro,
 An estren a zo deuet da veza mestr en hor bro ;
 Frankizioù hor boa gwecharall,
 Laeret int bet gand an estren fall
 Met c'houi, tadou ar vro, c'houi sent koz holl doujet,
 Pa 'z omp skuiz el labour, d'hon harpa darnijit.
 Roit d'eomp nerz e kreiz hon anken,
 Goarantiñ Breiz da virviken.

IV. — Kenstrivadeg ar prezeg (concours d'éloquence)
 Ar re a gemero perz er genstrivadeg-man a vezo rannet
 e tri rummad :

- a) rummad ar vugale etre 12 ha 15 vloaz ;
- b) rummad ar re yaouank etre 15 ha 25 bloaz hag a zo
 chomet er gêr eus ar skol ;
- c) rummad ar re yaouank etre 15 ha 25 bloaz hag a
 zo oc'h heul ar skolioù bras.

Ar pezh a c'houlennet outo holl eo lenn an daou ben-
 nad skrid gallek a zo aman warlerc'h, savet gand an Tad
 Gregor eus a Rostrenen hag an Aotrou Camille Jullian,
 hag ober goudeze eur brezegenn verr, e brezoneg, na
 petra 'ta, teir bajenn d'an hirra, war an ezomm hon eus
 da zeski, da skigna ha da zifenn hor brezoneg.

Skridou ar brezegenn-see a ranko beza kaset abenn
 hanter-eost, da ziwezata, da : M. le chanoine GRILL,
 Inspecteur de l'Enseignement libre, impasse de l'Odette,
 Quimper.

Ar pemp a vezo kavet braoa o skridou, e pep rummad,
 a deuo da Vontroulez d'ar 4 a viz gwengolo, hag eno
 ar varnerien a roio da anaout piou a vezo da genta.

Kement hini a oar brezoneg, ha goude ma ne vefe ket

en eur skol gristen, a c'hell kemeret perz e holl gens-
 trivadegou ar Bleun-Brug.

Prizioù kaer, eus ar re gaera, a vezo roet, dreist-holl,
 d'ar re a vezo da genta e kenstrivadeg ar brezezerien.

Préface de la Grammaire française-celtique
 de Frère Grégoire de Rostrenen,
 Prêtre et prédicateur capucin

Quelque Momus... dira que c'est trop tard de donner
 les principes d'une langue mourante...

On ne se contente pas d'attaquer l'excellence de notre
 langue, on ajoute qu'elle n'a d'usage que dans deux petits
 recoins de France et d'Angleterre, ainsi qu'il ne paraît
 nulle nécessité, ni même aucune utilité de la conserver, ou
 d'en donner les éléments au public, il semble plutôt qu'on
 devrait l'abolir; ce sont les discours ordinaires. Mais une
 langue dont presque toutes celles de l'Europe ont em-
 prunté une infinité de mots; une langue qui sert à plus
 d'une nation pour trouver l'éthimologie d'un très grand
 nombre de mots, de surnoms de famille, de noms propres
 de lieux, de villes, de rivières, est-elle inutile, ou plutôt
 n'est-elle point nécessaire?

Je tombe d'accord qu'une seule langue en France, ou
 même dans tout le monde, serait fort à souhaiter; que
 l'on fût, comme avant la confusion des langues, « labii
 unius et sermonum eorundem » (Gen. I. II. V. I.); puis-
 qu'il est certain que, si on excepte la religion, rien ne con-
 cilie plus les esprits et n'unit davantage les cœurs, rien
 n'entretient mieux la société et le commerce entre les
 hommes que l'unité de langue; de même que la diffé-
 rence et la variété des idiomes donne de l'éloignement,
 pour ne pas dire, cause une sorte d'aversion aux uns pour
 les autres. Mais si les Romains qui étaient de si beaux
 esprits, si judicieux et en même temps si puissants, ont
 tenté en vain, selon la remarque de Vives; (sn Aug. De
 civit dei lib 19. 6. 7.) d'obliger tout l'univers à parler
 leur langue, qui est l'esprit si sublime, qui est le génie
 supérieur, où est le Monarque qui pourra le faire? Il faut

dra donc que dans la suite, comme ci-devant, chaque nation parle et conserve sa langue maternelle, ou bien la société cesserait entre les compatriotes, les âmes des fidèles périroient, faute d'être sustentées de la parole de Dieu et de recevoir les sacrements de l'Eglise. Ces raisons suffisent pour conserver et pour cultiver les langues vulgaires, et elles font en même tems toucher au doigt et l'utilité et la nécessité de la langue bretonne.

(Cette préface a dû être écrite dans les premiers jours de l'année 1737, les approbations qui la suivent étant du 5 avril et du 8 mai 1737).

Extrait du discours de réception à l'Académie française prononcé par M. Camille Jullian, le 13 novembre 1924.

Il y a pour les langues, comme pour les nations et pour les croyances, des crises de fatigue et de déclin. Mais.... des langages qu'on croyait endormis ont proclamé leur gloire. De l'avenir d'un idiome, pas plus que de celui d'une foi ou d'une patrie, personne ne sait rien, et la science n'a qu'à se taire sur la loi du lendemain....

Faire mourir une langue! mais c'est pécher contre la vie sociale. Une langue nous apporte les idées et les sentiments de nos ancêtres, elle nous conserve les nôtres, elle les répète aux êtres qui viennent de nous. Elle est le lien moral par lequel le crépuscule de la journée humaine qui finit se rattache à l'aurore de celle qui commence.

V. — Kenstrivadeg ar c'han (concours de chant)

Setu aman ar c'hanaouennou o devezo da zeski ar ganerien a glasko kana e kenstrivadeg ar Bleun-Brug, e miz gwengolo a zeu :

KANERIEU A-UNANOU
(Solistes)

Soprano : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1928 ; p. 12.
Alto : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1928 ; p. 4.
Tenor : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1920 ; p. 10.
Basse : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1921 ; p. 2.
Baryton : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1932 ; p. 8.

KANERIEU A-STROLLADOU
(Chœurs)

Diou vouez henvel : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1922 ; page 16.
Diou vouez dishenvel : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1920 ; page 14.
Teir mouez dishenvel, a : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1930 ; page 14.
Teir mouez dishenvel, b : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1932 ; page 15.
Peder mouez dishenvel : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1921 ; page 20.

REOLENNOU AR GENSTRIVADEG

Reolennoù kenstrivadeg ar bloaz-man a zo henvel mat ouz re ar bloaveziou tremeneet. Ar varnerien a c'houlenn hepken ma kero ar ganerien an eil kanaouenn a ganint ar maez eus leoriou kanaouennou ar Bleun-Brug evit ma vezo klevet, er genstrivadeg, toniou nevez ha dishenvel diouz ar re a zo bet klevet betek-hen.

SARDEZ ARZA ha SATE ERWAR, PATRONED Breiz-Izel
 Peñe evd'omp * * *

Sent Breiz enoret e miz mae

- D'ar 1. — Sant Ronan, eskob.
 D'an 3. — Sant Meriadec, eskob Gwened.
 D'ar 4. — Sant Perec, Abad.
 D'ar 6. — Sant Brevaler ha sant Mellon,
 eskibien.
 D'an 9. — Sant Koulm, Abad Iona.
 D'ar 17. — Sant Herve, Ermit.

KELEIER

KATEKIZ BREZONEK

Eus unan eus parrezioù brasa Menezioù Du Bro Gerne e skriver d'eomp :

« Aman an holl vugale a zesk ar c'hatekiz brezonek ;
 « gwreg an Aotrou Mèr hag he c'hoar o deus goulennet
 « ma vije desket katekiz brezonek d'o bugale evel d'ar
 « vugale all ha koulskoude er gêr ne vez komzet nemet
 « galleg outo. »

Setu aze eus petra e c'hell dont a-benn mestrezed-skol
 pa red gwad breizad dindan o ivinoù ; met perak, en eur
 barrez vras all ha stag ha stag he douar ouz douar houn-
 nez e labour kement ar vestrezed da drei o merc'hed war
 ar c'hatekiz gallek ma ne gaver hini ebet mui, en o zouez,
 o teski o c'hreansou e brezoneg.

Bretoned, dihunomb ; re bell omp bet chomet da gous-
 ket !

BODADEG BUGALE KEMBRE

An Aotrou Dyfnallt Owen, Renner an « Test » hag unan
 eus prezegeerien helavara Bro-Gembre a zigas d'eomp ke-
 lou eus « eiztezod », da lavaret eo eus bodadeg vras bu-
 gale e vro é Colwim Bay : 14.000 e oant bodet eno, eme-
 zan, d'ar 25 a viz mae diweza.

Pegoulz e vodo ar Bleun-Brug 14.000 eus bugale Breiz-
 Izel evelse ha 14.000 o c'houzout hag o karout komz, lenn,
 skriva ha kana e brezoneg ?

E Montroulez, marteze, d'ar 4 a viz gwengolo a zeu,
 ma kar kerent, mistri ha mestrezed hor bugale, poania
 a-walc'h ganto ac'han di.

Roomp hanoioù ker

d'hor bugale

EUR Breizad, o chom breman, pell' diouz e vro, e Châ-
 teau-Gontier, a c'houlenne ouzomp d'ar 4 a viz mae di-
 weza, hanoioù kaer da rei d'eur bugel emma o c'hortoz e
 c'hinivelez ha setu aman hanoioù kaera sent ha sentezed
 Breiz hon eus kaset d'ezan :

I. — HANOIOU SENT : Tenenan, Jaona, Kadou, Gwel-
 tas, Divi, Gwennole, Sane, Padraig, Egner, Telo, Yvon,
 Brieg, Tudi, Karantec, Brendan, Perec, Meriadec, Gwe-
 vroc, Salain, Ronan, Milliau, Trever, Tujan, Herve, Sam-
 son, Arzel, Kongar, Melar, Sezni, Kleder, Iltud, Winoc,
 Maudez, Alan, Tugdual, Gouesnou, Budoc, Kaourintin,
 Gwenaël, Edern, Gunthiarn, Thivisiau, Ergat, Yvi, Pri-
 mel, Eneour, Ronan, Gwigner, Idunet, Gwenegan, Ruelin,
 Alor, Efflam, Majan, Tanguy, Goulc'hen, Koulm ha Gwil-
 hou.

II. — HANOIOU SENTEZED : Bere'hed, Gwenn, Nin-
 noc, Noluen, Anna, Levenez, Tunvez, Heodez, Non hag
 Azenor.

Meuleudi d'ar Breizad-se ha daoust ma z eo divroet a
 jom stakoc'h ouz e vro, dre e spered hag e galon eged
 eleiz a Vretoned hag a zo o veva war he douar.

Hanoioù sent hor bro a zo kaer ; roomp an hanoioù-se
 d'hor bugale.

Eur c'hany e Kerne-Veur

An Aotrou Jenner, hag a zo bet e Kerne-Veur ar pez
 m'eo bet an Aotrou Loth, e Breiz-Izel, a zo nevez maro
 er miz tremen. Eur pennad-skrid a vouldimp diwar e benn,
 er miz a zeu.

Doùe r'e bardono.

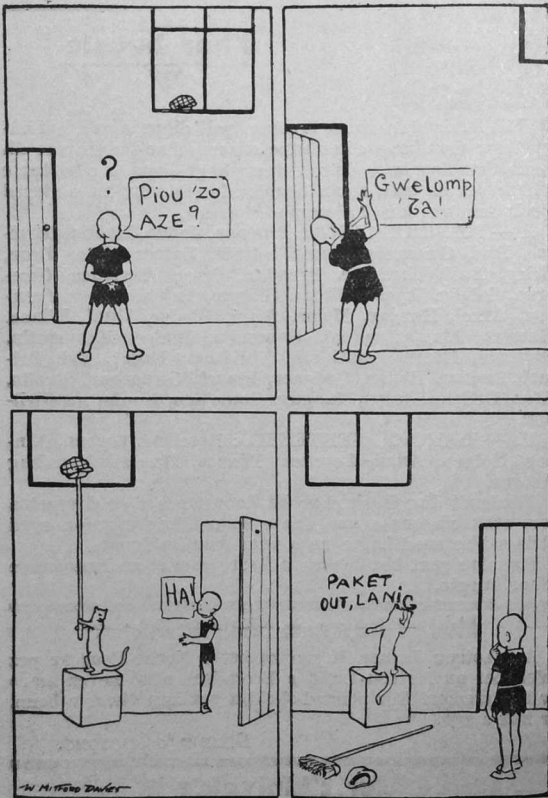
Eur c'hinivelez

An Aotrou hag an Itron Marc ar Berr, eus a Gemper,
 a zo laouen o kemenn d'eoc'h ginivelez o merc'h MARI.

Doùe r'he c'hresko bras.

Feiz ha Breiz...

(Diwar Cymru'r Plant)

Lanig ha Bisig e gaz

...ar Vugale vihan

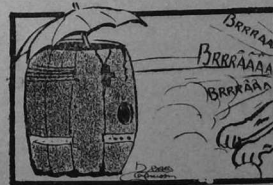
... Pegen brao eo beva aman.

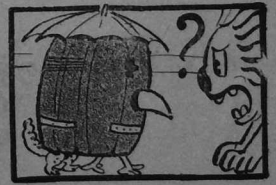
— !! Hola ho!... Krok! fin 'zo ganeomp ..

— Diskenn buan ebarz, rak erru eo ha naoun du en deus.

— Poent e oa, va bugaligou geiz!

— Petra an diaou eo heman? eme al Leon, abafet!...

... Ha, dre ma vale ar varrikenn warzu ennan, e tec'has kuit buan buan, strafuilhet.

Divinadennou miz mezeven ?

1. — Beza trituj en nit a ta it
Ni to tititiz, tet ht trit.
2. — Pa tein eun ita, tin t e itu ita
itel tr gntted tin itg it itit.
3. — Pa itz an titl ita it R itit,
Ne trititit nit tr ita it it at c'itetig.
4. — K ititit h e ita ito tr it d'ite itit,
E itit itit c'itu ita ito it a c'ititit itit.
5. — Litaa it ar mit it e bit,
Hag it tet h e tr it ar it ita it.

Klaskit ha lakit er c'hrenn-lavariou kaer-se, ar geriou pe al lizerennou a vank. Degasit respontchou ebrel, mae ha mezeven, abenn ar 15 a viz mezeven, da Rener « Feiz ha Breiz », Scrignac (Finistère). Legaset d'eomp krenn-lavariou kaer all, anavezet en ho pro.

Recherchez-vous
le Café à primes?
achetez
le **CAFÉ du JOUR**
il vous plaira!

le sac de 250 gr.
5.85
avec un Bon-Prime

chaque breton boit
LE CAFÉ DU JOUR
il l'achète dans les succursales
de l'éco

Ti koz L'OLLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs

18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — BREST

... Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dal'hit sonj eo en HON TI e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an dessiniou nevesa e mouchouero ha tavancherou brodet.

SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a UGENT REAL DRE GANT a vez roët e marc'hadourez, ha DEK DRE GANT d'ar familhou neverus diwar diskouez o c'hartenn.

FRANÇOIS VALLÉE
 SECRÉTAIRE DE "L'ACADÉMIE BRETONNE"

Tous ceux qui s'honorent d'aimer la Bretagne et sa langue
 voudront acquérir le

Grand dictionnaire FRANÇAIS-BRETON

de François Vallée. Secrétaire de « l'Académie Bretonne »
 Auteur de la célèbre méthode « Le Breton en 40 leçons »

Voilà l'ouvrage le plus considérable publié sur la langue bretonne depuis plus d'un siècle.

Ce dictionnaire a été rédigé avec la sûreté de documentation et le soin qui ont établi la réputation de M. François VALLÉE et de ses collaborateurs, parmi les celtisants.

Véritable « somme » de la lexicographie et de la terminologie bretonne, avec ses exemples abondants, sa présentation logique et claire, sa capitale introduction sur les préfixes, les suffixes et les lois de dérivation, il constitue l'instrument de travail qui, jusqu'à ce jour, faisait cruellement défaut aux bretonnants.

Ce Dictionnaire, qui forme un volume de près de 1.000 pages, est indispensable aux écrivains bretons, aux membres du clergé qui exercent leur ministère dans les paroisses bretonnantes, aux orateurs, à tous ceux qui à un titre quelconque s'intéressent à la Bretagne et à sa langue.

Il est précédé d'une importante introduction sur les préfixes, les suffixes, et les lois de la dérivation bretonne.

Cet ouvrage qui est le premier dictionnaire vraiment complet de la langue bretonne.

Il ne sera pas réédité de sitôt et est appelé à devenir rare.

Les nouvelles Editions Bretonnes, en vente dans toutes les bonnes librairies bretonnes et à l'Imprimerie Commerciale de Bretagne, 5 et 7, rue des Francs-Bourgeois — RENNES. C. P. 166-13 Rennes — et chez Ronan Caouissin « an Droellan », Pleiber-Christ (Finistère).

~~~~~

SELAOUIT 'TA

Ha prenet ho peus timbrjou brezonek?

Hor c'henvroad mat Ronan Caouissin, a ro d'eomp da anaout en deus TIMBRJOU BREZONEK da werza.

Skeudennet int gant Xavier de Langlais ha warno eo skrivet ar geriou-man : « Komzomp brezoneg, bepred, hag e pep lec'h ». Setu aze eun doare all da skigna ha da zifenn hor yez koz.

Pep levrig, 20 timbr ebarz : 4 REAL hepken.

Goulennit hepdale m'ho peus c'hoant kaout unan ben-nag, rak bihanaat a ra bemdez niver levrigou an timbrjou-se.

Skrivit da : RONAN CAOUISSIN, « An Droellan », PLEIBER-CHRIST (Finistère).

Eun hano hebken

Eun ti hepken

TI-GLAS

PLACE THIERS - MONTROULEZ

LUNEDOU a bep seurd
evit an holl

*Eun dibab eus an traou gwella
evit ar-re vouzar*

PHOTO

Appareils, Plaques, Pellicules
de toutes marques

●POITEL - Ti glas - Ti a fizians●

Ar Mouler : E. THOMAS, Gwengamp.
Ar Mérour : Y.-V. PERROT, Serignac.